[א]או דלמא [ידיעה] דההוא ב"ד דהורו בעינן תיקו אמר רבי יונתן מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיורו כולן שנאמר [1]ואם כל עדת ישראל ישגו [ב]עד שישגו כולן [ג][עד שתפשוט הוראה בכל עדת ישראל] אמר רב הונא בריה דרב הושעיא הכי נמי מסתברא דבכל התורה כולה קיי"ל [ג]רובו ככולו והכא כתי' כל [ד]העדה הואיל וכך אפילו הן מאה [תנן] הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה והלך ועשה על פיהם בין שעשו ועשה עמהן ובין שעשו ועשה אחריהן ובין שלא עשו ועשה ה"ז חייב מפני שלא תלה בב"ד האי הוא דחייב הא אחר פטור ואמאי הא לא נגמרה הוראה הכא במאי עסקינן [ה]כגון שהרכין ההוא אחד מהן בראשו ת"ש [ו]הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו [ז]ואמר להן טועין אתם הרי אלו פטורים טעמא דאמר להן טועין אתם דפטורים [ח]הא שתיק מישתק חייבין וגמר לה הוראה ואמאי והא לא הורו כולן אמרי ה"נ כגון שהרכין בראשו מתיב רב משרשיא סמכו רבותינו על דברי רשב"ג ועל דברי ר"א בר' צדוק שהיו אומרים [ט]אין גוזרין גזירה על הצבור אלא א"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב אדא בר אבא מאי קרא [2]במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו והא הכא דכתי' הגוי כולו ורובא ככולא דמי תיובתא דר' (יוחנן) [יונתן] תיובתא ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא ה"ק אי איכא כולם הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה [י]אמר רבי יהושע [י] שושבין בדין קולר תלוי בצואר כולן פשיטא הא קמ"ל דאפילו תלמיד בפני רבו [כ]רב הונא כי הוה נפיק לבי דינא מייתי עשרה תנאי דבי רב לקמיה[ל] כי היכי דנימטיין שיבא מכשורא רב אשי כי הוו מייתי טרפתא לקמיה מייתי עשרה טבחי ממתא מחסיא ומותיב קמיה אמר כי היכא דנימטיין שיבא מכשורא: **מתני'** הורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן והלך ועשה על פיהן ר' שמעון פוטר ור' אלעזר אומר ספק איזהו ספק [מ]ישב לו בתוך ביתו חייב הלך לו למדינת הים פטור אמר רבי עקיבא מודה אני בזה שהוא קרוב לפטור מן החובה אמר לו בן עזאי מאי שנא זה מן היושב בביתו [נ]שהיושב בביתו אפשר היה לו שישמע וזה לא היה לו אפשר שישמע [ס]הורו ב"ד לעקור את כל הגוף [ע]אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים בתורה הרי אלו פטורין [פ]הורו לבטל מקצת ולקיים מקצת הרי אלו חייבין [צ]כיצד אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרה"י לרה"ר פטור יש עבודת כוכבי' בתור' אבל המשתחוה פטור הרי אלו חייבין שנא' [ו]ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב מ"ט דר"ש הואיל וברשות ב"ד הוא עושה איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב אומר היה ר"ש כל הוראה שיצאה ברוב צבור יחיד העושה אותה פטור לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד [ק]מיתיבי פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים [ר]בתחלה גובין עליהן דברי ר"ש ר' יהודה אומר מתרומת הלשכה הן באין אמאי כיון דגבי להו הוי ליה הודע איבעית אימא כגון שגנבו סתם ואב"א כגון דלא הוה ליה במתא ואיבעית אימא רב כאידך תנא סבר דתניא איפכא בתחילה גובין להן דברי רבי יהודה ר"ש אומר מתרומת הלשכה הן באין תני ר"מ מחייב ור"ש פוטר ר"א אומר [ש]ספק משום סומכוס אמרו תלוי אמר ר' יוחנן אשם [ת]תלוי איכא בינייהו א"ר זירא משל דר"א למה הדבר דומה לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן ונודע לו [א]שמביא אשם ולא

[ז] **או לא בעינן הוא בית דין דהורו להם מעיקרא דתהוי להו ידיעה.** כלומר לא בעינן דתהוי להו ידיעה לב"ד קמא ומצטרפי: **עד שתפשוט הוראה בכל עדת ישראל.** דהיינו אותן שישבו להורות: **כגון שהרכין הוא אחד מהם.** או תלמיד בראשו דנראה כמודה לדבריהם וגמרה הוראה: **במארה אתם נארים וגו'.** כגון שהגוי כולו יכולין לקבלה: הכי משמע אי איכא גוי כולו וקא עבר עליה האי גברא אותי אתם קובעים והכי כתוב בספרים במס' עבודת כוכבים בפ' אין מעמידין (לו:): **אי איכא לכולהו.** סנהדרין של שבעים ואחד: **הוית הוראה.** אע"פ שלא הורו כל אותן שישבו להורות: **שיבא.** אופתא: **מתני' הורו ב"ד.** ועשו רוב צבור על פיהם: **וידעו שטעו וחזרו.** מהוראתן: **בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן.** ולאחר שידעו שטעו הלך היחיד ועשה על פיהם דזה אין מצטרף עם רוב הצבור לפי שלאחר שנודע להם עשה זה: **ר' שמעון פוטר.** לפי שברשות ב"ד הוא עושה שזה עדיין לא היה יודע שידעו שטעו וחזרו בהן והוי תולה בב"ד הלכך פטור: **ר' אלעזר אומר ספק.** כלומר ספק אי כתולה בב"ד אי כתולה בעצמו דמי ומביאין אשם תלוי: **ואיזה הוא הספק.** כלומר אימתי הוא חייב אשם תלוי: **ישב לו בביתו חייב.** אשם תלוי: **שהוא קרוב לפטור.** דהוי ודאי תולה בב"ד שלא ידע חזרתן הואיל והלך לו למדינת הים: **אמר לו בן עזאי מאי שנא זה.** שהלך למדינת הים מן היושב בביתו: **אמר לו ר' עקיבא לפי שהיושב בביתו אפשר שישמע.** שב"ד חזרו בהן והוי קרוב לתולה בעצמו ולפיכך חייב להביא אשם תלוי וזה שהלך למדינת הים לא היה יכול לשמוע והוי תולה בבית דין ממש הלכך פטור: **גמ' כל הוראה שיצאה ברוב צבור.** אע"פ שב"ד חזרו בהן יחיד העושה אותה פטור: **לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד.** להודיע שהעושה על פיהם שוגג הוא ולא מזיד הוא וזה על פי הוראה הוא עושה לפיכך שוגג הוא ויחיד שעשה בהוראת בית דין פטור. [פ"א] לא ניתנה הוראה לפטור יחיד התולה בה אלא להכיר לבין עושה בשגגת עצמו לעושה מזיד וברשות בית דין וזה הרי אומר לגו שלא ידע שחזרו ומזיד עשה על פיהם ולא על שגגת עצמו ויחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור: **מיתיבי פר העלם דבר של צבור.** כגון שהורו ב"ד בעבודת כוכבים ועשו צבור על פיהם וידעו שטעו וחזרו בהן וצריכין מעות כדי ליקח פר ושעירי עבודת כוכבים של צבור: **בתחלה גובין להם.** שגוזרין גובין מכל אחד מישראל מעות לקנות מהם פר ושעירי עבודת כוכבים לצורך קרבן דברי ר"ש: **ואמאי.** קאמר רבי שמעון דפטור דברשות ב"ד הוא עושה הא כיון דגבו להו מעות לצורך פר העלם דבר של צבור הוה מתידע ליה שהבית דין טעו וחזרו מהוראתן ואמאי הוי תולה בב"ד: **איבעית אימא שגנבו ממנו סתם.** שלא הודיעוהו לצורך מה הן גובין: **ואיבעית אימא דלא הוי במתא.** כי גבו להו ולאחר גבייה הוא דעשה על פיהם: **ר"ש אומר מתרומת הלשכה הם באים.** דלא הוי מפרסמא הלכך כי עשה על פיהם הוי תולה בבית דין הלכך פטר ר' שמעון ותנא דמתניתין הכי סבירא ליה אליבא דרבי שמעון דמתרומת הלשכה הן באין: **תניא ר"מ מחייב.** דתולה בעצמו הוי: **ורבי שמעון פוטר.** דתולה בב"ד הוי: **רבי אלעזר אומר ספק.** מביא אשם תלוי: **איכא בינייהו.** בין ר' אלעזר לסומכוס לסומכוס איתו מביא אשם תלוי דהכי קאמר סומכוס מעשה שלו תלוי הוא וליכא למימר שמא תולה בעצמו הוה [ג] דלא הוי בר חיוב מעליא דהיכא דהוי לפניו חתיכה אחת ספק של חלב ספק של שומן ואכלו בדין הוא דמביא אשם תלוי משום דאיכא למימר שמא חלב ממש אכל דהוי בר חיוב מעליא אבל הכא ליכא למימר שמא תולה בעצמו ממש הוא שהרי על פי הוראה הוא עושה הלכך מעשה שלו תלוי הוא דלד חיוב שלו תלוי הוא דלא הוי לד חיוב מעליא הלכך איתו מביא אשם תלוי: **לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן.** והרי סבור ששומן הוא ונודע לו שספק הוא שמביא אשם תלוי משום דשמא חלב ממש אכל הכא נמי איכא למימר שמא תולה בעצמו ממש הוא:

תוספות

כל הוראה שיצאה ברוב צבור. למעוטי דלאו חטאו מני צבור ועשה גם הוא חייבין: **שעירי עבודת כוכבים.** משום הכי נקיט לשון רבים דליכא עונא שעירים שעירי דלאו חודש ושעירי רגלים שהן מרובים. ואיידי דקאמר התם שעירים נקיט נמי הכא אע"ג דלאו [אלא] אחד כמו פר העלם: **משל דרבי אליעזר כו'.** תימה דהתם בספק אכל ספק לו ולכולי עלמא אכל הכא לו אין ספק. וכן בסומכוס. מיהו יש לומר דהכא תרוייהו שוין דספק הוי:

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פי"ג מהל' שגגות הל' ד סמג עשין רח:
כ ב ג ד ה מיי' שם הלכה א סמג שם:
כא ו מיי' פ"ג מהל' ממרים הלכה ה סמג עשין קיא:
כב ז ח מיי' פי"ד מהל' שגגות הלכה ה סמג עשין רח:
כג ט מיי' שם הלכה א ופי"ג הלכה ג סמג שם:
כד י מיי' שם פי"ד הלכה ב:
כה כ מיי' שם ופי"ג שם הל' ג סמג שם:
כו ל מיי' פי"ד שם הל' ג סמג שם:
כז מ מיי' פי"ד מהל' שקלים הל' ג:
כח נ ס מיי' פי"ד מהל' שגגות הל' ה סמג עשין רח ומביא אשם תלוי:
כט ע מיי' שם פ"ח הלכה ג:

◆

רבינו חננאל

מפה שהורוהו והיה חוזר שב מידיעתו קרינן ביה: אמר רבא אע"ג דסבר רב דהיכא דהורו ב"ד דחלב מותר ונתחלף לאי חלב בשומן ואכלו דפטור מודה שאם אכלו חצי הקהל באותה הוראה דלא מייתי ב"ד פר אלא כל אחד מייתי כשבה או שעירה. שאין זה שנתחלף לו חלב בשומן משלים לרוב הצבור לאתויי פר אלא ודאי לא מצטרף מ"ט דאמר קרא לשגגה. פי' דכתיב בפרשת שלח לך והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה עד שיהיו כולם בשגגה אחת (ופי') [ופר] א) ילפי' מעיני מעיני. וקי"ל לסבריה דתנא דמתני' כר' יוחנן דאע"ג דאינה משנה (מאי הוא) [מיהו] שקלו וטרו לטעמיה: איסקא בין שעשו ועשו עמהן בין שעשו ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה פטור מפני שתלה בב"ד. ואקשינן למה לי למיתנא כל הני פי' ליתני שלא עשו ועשה. והנך תרי בבי ליתו בק"ו ופרקינן לא זו אף זו קתני. פי' לא זו שעשו ועשה עמהן דאיכא למימר משום דעבד בהדייהו הויא תליה גמורה. אף אם עשו ועשה אחריהן פטור ולא זו שעשו ועשה אחריהן דעשו ב"ד בעלמא. אף זו אם לא עשו ב"ד כלל ועשה פטור. ואקשינן אי הכי סיפא דקתני הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד שראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין עשו ועשה עמהן כו' בקמייתא. דלתיובא איפכא מסתברי' פי' הואיל ואמרת לא זו אף זו קתני כן היה לו לשנותה או תלמיד שראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין שלא עשו ועשה בין שעשו ועשה אחריהן בין שעשו ועשה עמהן [ג]: איסקא או תלמיד וראוי להוראה. אמר רבא איצטריך דאי תנא אחד מהן הוה אמינא הני מילי מאן דגמיר וסביר כמו אחד מהן שגמר וסבר אבל גמיר ולא סביר לא תנא נמי ראוי להוראה. א"ל אביי והא להוראה דגמיר וסביר משמע דמאן דלא סביר לא חזי להוראה. א"ל אנא הכי קאמינא אי מאחד מהן הוה אמינא הני מילי דגמיר וסביר אבל גמיר ולא סביר לא תנא ראוי להוראה דמשנה יתירה אפי' גמיר ולא סביר סביר ולא גמיר. פי' ראוי לא סביר ולא גמיר מנא ידע והא דמשנה יתירה מעין דאמרי' בקראי אין רבוי אחר רבוי אלא למעט. הא דתנן ראוי להוראה כגון מאן אמר רבא כגון שמעון בן עזאי פי' איזהו תלמיד ראוי להוראה אמר רבא כגון שמעון בן עזאי הדן לפני חכמים כדגרסינן בסוף פ"א דסנהדרין א"ל [אביי] כי האי גוונא שידע ששטו ועשה אמאי חייב קרבן והא מזיד הוא ואין קרבן במזיד כהאי. א"ל ולטעמיך הא דתניא בסיפרא ובתוספתא בעשותה אחת ממצות ה'. יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור מפני עצמו חייב. כיצד הורו ב"ד שחלב מותר ונודע לאחד מהן שטעו או תלמיד יושב לפניהן וראוי (אין) להוראה כגון שמעון בן עזאי והלך ועשה על פיהן יכול יהיה פטור ת"ל בעשותה. העושה על פי עצמו חייב. בהוראת ב"ד פטור. כלומר למה תקשה למשנה הסתומה. הקשה לברייתא שהביאה ראיה מן התורה. אלא הכי משכחת לה כגון דידע דאסיר וטעי במצוה לשמוע דברי חכמים. ואפילו אם אמרו על האסור מותר. דכתיב על פי התורה אשר יורוך וגו': פיס' זה הכלל (התולה) בעצמו חייב. ואמרי' לאתויי מבעט בהוראה. פי' מי שהיה דרכו לעולם לבעט בהוראת חכמים ושלא לסמוך עליה והשתא עשה על פיהם חייב. דאמרינן מפני עצמו הוא דעבד: פ"א ממעט: פיסקא התולה בב"ד פטור. ואמרי' לאתויי מאן ומהדרינן לאתויי נודע לב"ד שטעו וחזרו בהן. פי' ולא ידע הוא הדבר והלך ועשה פטור. ואקשינן והא בהדיא קתני לה (בהדא) [בתרה] הורו ב"ד וידעו שטעו כו' עד ר' שמעון פוטר דאלמא ר' שמעון לחודיה אית ליה האי סברא ופרקינן תני והדר מפרש ריש הני להו סתים רישא והדר פריש: אמר רב יהודה אמר שמואל זו המשנה סתומה דברי ר' יהודה. היא ואין לסמוך עליה. אבל תכ"א יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור מאי ר' יהודה דתניא בסיפרא ואם נפש אחת תחטא בשגגה נפש [תחטא] אחת תחטא בעשותה תחטא הרי אלו ג' מיעוטין העושה מפני עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור. מפורש בשבת בפרק המצניע דלר' יהודה הני ג' מיעוטי. חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי זה יכול וזה אינו יכול וחד למעוטי יחיד שעשה בהוראת ב"ד: מאי רבנן. דתניא בסיפרא עדיין אני אומר מיעוט הקהל שחטאו חייבין שאין ב"ד מביאין על ידיהן פר אבל רוב הקהל שחטאו יהיו פטורין שהרי ב"ד מביאין עליהן פר ת"ל עם הארץ אפילו רובו אפילו כולו. במאי חטאו אילימא בשגגת מעשה פי' כגון שהיו סבורין ששומן הוא ואכלו חלב. ב"ד מאי עבידתייהו פי' דקתני שהרי ב"ד מביאין על ידיהן פר. ואנן קיי"ל דאין ב"ד מביאין אלא בהוראתן ומעשה הקהל. ואלא שחטאו בהעלם דבר פי' שהורו ב"ד ועשו הן. כי כתיב עם הארץ בשגגת מעשה הוא דכתיב והיכי נסביה להעלם דבר אלא הכי קאמר עדיין אני אומר מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה חייב כל אחד ואחד כשבה או שעירה. אבל רוב הקהל שחטאו בשגגת מעשה יהיו פטורין כל אחד ואחד מהבאת חטאתו שהרי ב"ד מביאין על ידיהן פר בהוראה. פי' והן אין מביאין חטאת ת"ל עם הארץ אפי' כל הקהל אם חטאו בשגגת מעשה מביא כל אחד ואחד חטאתו. קתני סיפא הא הן חייבין. דאלמא היחיד שעשה [illegible]

מסורת הש"ס

א) רפ"א, ב) [ע"ז מג. חולין ע. נדה כט.], ג) [ב"ק עדות], ד) [לקמן ד:], ה) ע"ז לו. ב"ב ס: [ב"ק פט:], ו) סנהדרין ז: [ושם איתא א"ר יהושע בן לוי], ז) [שם פ"ח], ח) לקמן. יעב"ץ, ט) [מנחות נב.], י) עי' רש"א, כ) נ"ל הלכך לא הוי בר חיוב מעליא דכשלמא היכא כו' כך הגי' בקרבן אהרן ונל"ל,

◆

תורה אור השלם

1. ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מכל מצות יי אשר לא תעשינה ואשמו: ויקרא ד יג

2. במארה אתם נארים ואתי אתם קבעים הגוי כלו: מלאכי ג ט

◆

מוסף רש"י

במארה אתם נארים. אתם מקבלים עליכם גזירה בארור וקללה ואומר עליכם. ואעפ"כ אותי אתם קובעים, גוזלים, שאתם נוהגים שוב מן המעשרות (ע"ז לו:). קבלתם עליכם בגזירת ארור להביא המעשר אל בית האוצר. כדכתיב במלאכי הביאו את כל המעשר וגו' ואעפ"כ ואותי אתם קובעים, אתם גוזלים את המעשר ואת התרומה כדכתיב במה קבענוך המעשר והתרומה (שבועות ב"ב ס.). **הגוי כולו.** כלומר וכל הקהל כולו קיבלו את הגזירה ושמא אם לא היו כולן יכולין לעמוד בה לא היו מספימין ודינן כמוך. אלמא לא חשיבא גזירה אא"כ רובן יכולין לעמוד בה (שם). **קולר תלוי.** עונשה של הטייה (סנהדרין ז.). **תלמיד בפני רבו.** ובא דין לפני רבו ויהא לא שתק לזה. נענש אם שתק והוא מבין בדבר שטעה (שם). **דנימטיין שיבא מכשורא.** שיגיענו נסורת קטנה מן הקורה. כלומר שאם נטעה יטפלו העונש בין כולנו ויקלו מעלי. שיבא, נסורת. כמו (הושע ח) כי שבבים יהיה עגל שומרון, ומתרגמינן לנסורי לוחין (שם).

◆

תוספות הרא"ש

ת"ש הורו ב"ד וידע א' מהם שטעו ואמר להם טועים אתם פטור הא שתיק חייב (ודייקו) [היינו] שתיק וכרכש ברישא אבל אי (לאו) שתק ולא כרכש ברישא פטור. תימה אמאי קתני ואמר להם טועים אתם פטור. ליתני רבותא טפי ונודע לאחד מהם שטעו ושתק פטורים וי"ל משום דלא ליתי למטעי ולמימר דכל שתיק פטור אפי' כרכש ברישא: מתני' הורו ב"ד וידעו שטעו וכו' עד ר"ש פוטר רבי אלעזר אומר ספק. ע"כ ר' אלעזר גרסינן דהוא בר פלוגתא דר"ש ובגמ' נמי נחלקו בברייתא ר"ש ור"מ ורבי אלעזר וסומכוס ותימה היכי קתני אמר ר' עקיבא מודה אני בזה וכי ר"ע על דברי תלמידו אמר מודה אני בזה: תני ר"ש פוטר ור' מאיר מחייב דלא חשיב ליה יחיד תולה בב"ד דהוה ליה לשיולי: אמר ר' יוחנן אשם תלוי איכא בינייהו ורבי אלעזר אומר ספק. פי' דין אוכל ספק חלב אית ליה משום דמספקא לן אי הוה תולה בב"ד כיון דלא נודע לו או לא ה"ל כתולה בב"ד משום דה"ל לשיולי הלכך מביא אשם תלוי כאוכל ספק חלב משום דפשע דמצי לשיולי עליה אי חלב הוא או שומן הוא ולכך חייבתו תורה להביא אשם תלוי להגין עליו עד שיודע לו ויביא חטאת הכי [נמי] פשע דמצי לשיולי אם חזרו בהם בית דין הלכך מביא אשם תלוי להגין עליו לעולם.

א) נראה דצ"ל ופר העלם דבר [illegible]